

MEMORI 2020 prijedlog motiva

1. Morski tramvaj

Tijekom 1950-ih godina vozio je brodić na relaciji Rijeka – Martinšćica – Žurkovo – Urinj i obratno koji je imao ulogu pojačati riječke veze s kostrenskim kupalištima da bi smanjio gužvu u autobusnom prometu, te istovremeno poslužio kao udobna i brza veza stanovnika Kostrene s Rijekom. Netko ga je nazvao morski tramvaj. Uz morski, Rijeka je imala i prvi električni tramvaj na području današnje Hrvatske (1899.)!

[Izvor i više informacija](#)

2. Najstariji liftovi u Hrvatskoj

Rijeka ima čak šest secesijskih dizala s početka 20. stoljeća koja predstavljaju najstarije primjerke u cijeloj Hrvatskoj. Najstariji među njima nalazi se u zgradi na adresi Frana Supila 13 i datira iz 1912. Dva su dizala proizvodne marke Stigler, koja je u ono vrijeme bila "alfa i omega" u proizvodnji liftova i čiji su primjerci ugrađeni u mnogim zgradama europskih i svjetskih metropola.

[Izvor i više informacija](#)

3. Hrvatska himna „Lijepa naša domovino“

Antun Mihanović spjevao je u Rijeci pjesmu *Horvatska domovina*. Četiri kitice uglazbio je 1848. godine Josip Runjanin. *Lijepa naša* bila je neslužbena hrvatska himna koja se izvodila u svečanim prilikama prije, između, ali i nakon dvaju svjetskih ratova. Službenom himnom postala je 1972. godine, a 1990. potvrđena je *Lijepa naša* i kao svečana pjesma Republike Hrvatske.

[Izvor i više informacija](#)

4. Che Guevara u Rijeci

U kolovozu 1959. godine Ernesto Che Guevara posjetio je Rijeku. Kubanska delegacija doputovala je u Jugoslaviju kako bi doznala kako funkcioniraju „novi kurs“ i samoupravljanje u tvornicama i u ostalim područjima građanskog života. Fotografiranje je bilo strogo zabranjeno, a jedinu fotografiju Che Guevare snimio je tadašnji fotoreporter *Novoga lista*, Petar Grabovac.

[Izvor i više informacija](#)

5. Batiskaf Loligo

Loligo (na latinskom: lignja) prva je svjetska podmornica napravljena za znanstvena istraživanja. Izgrađena je 1914. u Rijeci za potrebe Zološke postaje u Rovinju (današnjeg Centra za istraživanje mora), na poticaj Paula Schottlandera, koji se prihvatio i financiranja izgradnje. Podmornica je mogla zaroniti do 50 metara dubine, a pored tri člana posade u njoj je bilo mjesta za dva do tri znanstvenika.

[Izvor i više informacija](#)

6. Tvornica papira Hartera

Priča o Tvornici papira započinje 1821. s manufakturom koja ubrzo prerasta u industrijsku proizvodnju. Tvornica je zbog inovacija i kakvoće bila nebrojeno puta nagrađivana, posjedovala je prvi parni strojna Balkanu, a već 1877. osnovala prvi mirovinski fond za radnike. Nakon rata, prodaju

je proširila po cijelom svijetu. Do 1991. bila je na drugom mjestu u Europi po količini proizvedenog cigaretnog papira, a u svjetskim razmjerima držala je čak 8%.

[Izvor i više informacija](#)

7. Zoološki vrt u Rijeci

U svibnju 1947. u sklopu Prirodoslovnog muzeja u parku Vladimira Nazora u Rijeci otvoren je i zoološki vrt koji je svojim sadržajem privlačio brojne posjetitelje. Nalazio se tu sve do 1962. kada je zatvoren zbog nesreće u kojoj je medvjed odgrizao djevojčici ruku.

[Izvor i više informacija](#)

8. Stadion Kantrida

Nogomet se u Rijeci počeo igrati još 1873. kada se počinju osnivati i prvi klubovi. Među brojnim igračima bio je i Fiorello la Guardia, kasnije gradonačelnik New Yorka u tri mandata, koji je nogomet igrao za Club Atletico Fiumano. Razdoblje igranja na neprimjerenim terenima završilo je 1912. kad je sagrađen Stadion Kantrida na mjestu bivšeg kamenoloma. S tim materijalom se ujedno nasipavala riječka luka i gradio lukobran. Smještajem između stijena i mora, Stadion Kantridu karakterizira jedinstven položaj.

[Izvor i više informacija](#)

9. Let puščanog zrna kroz zrak

Peter Salcher, austrijski fizičar i profesor fizike i mehanike na Carsko-kraljevskoj mornaričkoj akademiji u Rijeci uz pomoć suradnika Sándora Rieglera, osmislio je pokus i prvi na svijetu proveo ultrabrzo fotografsko snimanje pojava koje prate let puščanoga zrna kroz zrak. Salcher je ujedno na javnom predavanju u Rijeci prvi u Hrvatskoj demonstrirao uporabu rendgenskih zraka (samo mjesec dana nakon njihova izuma), a ubrzo nakon toga rendgenski se uređaj počeo rabiti u Riječkoj gradskoj bolnici.

[Izvor i više informacija](#)

10. Romolo Venucci

Riječki slikar, kipar, ilustrator i likovni pedagog Romolo Venucci (1903. – 1976.) često je karakteriziran kao “najbolji riječki slikar 20. stoljeća.” Umjetnički opus kretao se od mladalačkog realističkog pristupa i akademskog izraza, preko centralnoeuropskih utjecaja impresionizma i ekspresionizma 1920-ih do kubokonstruktivizma 30-ih godina s natruhama talijanskog futurizma, do poslijeratnog pokušaja apstrakcije 1960-ih i konačnog povratka realističkom prikazu. Do 1990-ih bio je djelima i publikacijama slabo predstavljen i gotovo nepoznat.

[Izvor i više informacija](#)

11. Kuća Sirius

U ožujku 1901. u Rijeci je inaugurirana masonska loža Sirius. Poznati arhitekt Giovanni Rubinich, ujedno i član, s iznimno utjecajnim odvjetnikom Salvatoreom Bellasichem 1912. gradi impozantnu zgradu sjedišta. Kuća Sirius, koja se nalazi u centru grada (Dežmanova 3), ističe se dekoracijom pročelja i masonskom simbolikom – gušter, krilato biće, kit, lav, kukasti križ, srca, razni florealni

detalji. Unutar zgrade postavljena je zvijezda petokraka s natpisom Sirius, a u etažama ispod zemlje kriju se i masonske dvorane.

[Izvor i više informacija](#)

12. Fiorello La Guardia

Fiorello Henry La Guardia (1882.-1947.), gradonačelnik New Yorka u tri uzastopna mandata, boravio je u Rijeci od 1904. do 1906. godine kao američki konzularni agent. Osim izdavanja službenih potvrda, glavna mu je dužnost bila nadgledanje iseljenika koji su odlazili put „obećane zemlje“. Kao gradonačelnik New Yorka stekao je veliku popularnost o čemu svjedoči i aerodrom nazvan po njemu, a u čast tog osebujnog američkog državnika, Rijeka je jednu svoju ulicu prozvala njegovim imenom.

[Izvor i više informacija](#)

13. Groblje kućnih ljubimaca

Uz pariško i londonsko, riječko groblje kućnih ljubimaca jedno je od najstarijih u Europi i Hrvatskoj. Smješteno je u Lukovićima na Kozali, te predstavlja jedinstveni kulturni spomenik. Obično se ističe da je nastalo oko 1903. ili 1904. godine, no prvi očuvani pisani tragovi o ukopima potječu iz dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća. Pretpostavlja se da su groblje izgradili lovci za lovačke pse.

[Izvor i više informacija](#)

14. Gabriele D'Annunzio

Gabriele D'Annunzio, talijanski pjesnik, dramaturg, političar, 1919. na čelu paravojne postrojbe okupirao je hrvatski grad Rijeku. Isprva je želio da Kraljevina Italija priključi Rijeku svom teritoriju, no kada to nije uspjelo, odlučio se za osnivanje nezavisne države. Guvernerova palača postaje D'Annunzijeva rezidencija, a s njenog balkona drži brojne govore koji su opčinjavali mase. Kontroverzan je i Ustav koji ističe da je glazba osnovni princip države, a uključuje i neke anarhističke ideje. Mussolini je upravo od D'Annunzija preuzeo uniforme i ikonografiju, pa čak i pozdrav s uzdignutom desnicom, što su kasnije postala obilježja fašističkog pokreta. Njegova vladavina okončana je nakon Krvavog Božića 1920. godine.

[Izvor i više informacija](#)

15. Museum Nugent

Grof Laval Nugent, austrijski feldmaršal, vitez reda Zlatnog Runa, komandant reda Marije Terezije, rimski princ, uz restauraciju srednjovjekovnog trsatskog kaštela, koja je bila prva takve vrste u Hrvatskoj, na toj lokaciji 1843. utemeljio je *Museum Nugent*. Zbirka je uključivala antičke skulpture i starogrčke vaze, antička poprsja, numizmatičku zbirku, brončane skulpture, renesansni i barokni namještaj, zbirku dokumenata, grafika, zbirku frankopanskih predmeta te više od 200 slika iz obitelji d'Este i Foscari. S ovom zbirkom na Trsatu Rijeka je mogla postati kulturni centar europskog značaja. Ekonomskim padom obitelji zbirka se rasula, a ono što je i ostalo u Hrvatskoj, danas se nalazi u Arheološkom muzeju u Zagrebu i u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja.

[Izvor i više informacija](#)

16. Trsatske stube

Trsatske stube ili stube Petra Kružića, najstarije su i najpoznatije riječke *škale*, nastale na staroj komunikaciji Trsata s morem i Rječinom. Poznate su i kao uobičajen put pokore hodočasnika Svetištu Majke Božje na Trsatu. O Trsatskim stubama postoji priča kako im nitko ne zna točan broj. Prema legendi, franjevci su se dogovorili s vragom da im izgradi stube od podnožja do vrha brijega, a da će mu za nagradu dati prvoga tko prođe tim stubama. Drugo jutro, na stubama se pojavio crni jarac. I vrag je, shvativši da je prevaren, sve stube izmiješao, a neke je i razbio, tako da ih je bilo nemoguće izbrojati.

[Izvor i više informacija](#)

17. Baltazar-grad

Animirani lik profesora Baltazara jedan je od najpoznatijih filmskih likova nastalih u Hrvatskoj. Njegov je idejni začetnik i glavni autor Zlatko Grgić. Zamisao o nizu priča posvećenih dobrodušnom i luckastom profesoru pratila je i ideja o jednako neobičnom gradu u kojem živi. Zlatku Boureku, zaduženim za likovno stvaranje grada iz mašte, upravo je Rijeka poslužila kao model kreacije.

[Izvor i više informacija](#)

18. Adamićevi svjedoci

Adamićevi svjedoci su kameni portreti riječkih građana koji danas krase park Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka. Krajem 18. stoljeća, po izlasku iz zatvora, dao ih je izraditi i postaviti na najprometnijem mjestu u Rijeci Šimun Adamić kao odgovor na lažne optužbe 14 svjedoka. Šimun Adamić, veletrgovac duhanom i riječki veleposjednik, silno se obogatio spretnim ulaganjima u duhan i duhansku industriju, no priče koje su kružile oko njegova bogatstva svoje su uporište našla u zavisti riječkih građana.

[Izvor i više informacija](#)

19. Molo longo

Lukobran glavnog lučkog bazena popularno zovu „molo longo“, zbog njegovih 1707 m dužine. Izgrađen je davne 1888. godine. U spomen na povijesne zasluge u razvoju grada nazvan je, carici u čast, Molo Maria Theresia. Projektirao ga je mađarski arhitekt Antal Hajnal. Gledajući grad Rijeku s lukobrana pratimo njezin povijesni razvoj od antičke Tarsatike, smještene uz desnu obalu Rječine, do snažnog pomorskog i industrijskog središta.

[Izvor i više informacija](#)

20. Al Caponeov neboder

Prema urbanoj legendi, gradnju riječkog nebodera financirao je Marco de Albori, navodno Al Caponeov računovođa. Originalnim imenom visoka kuća Albori, smještena je na zapadnom kraju Korza. O vezi Al Caponea i Rijeke ne postoji nikakav trag, no prema gradskim mitovima, čikaški je mafijaš imao i stan na Brajdi, u blizini riječkog KBC-a, odnosno vilu na Biviju.

[Izvor i više informacija](#)

21. Nikola Host

Nicholaum Thomas Host rodio se u Rijeci 1761. Bio je dvorski liječnik Franje I., jedan od najuglednijih prirodoslovaca svog vremena i prvi ravnatelj carskog vrta Flora Austriaca viva u Beču. Zbog njegovih zasluga, austrijski botaničar Leopold Trattinnick nazvao je jedan rod biljaka – Hosta, dok u Rijeci jedan od najstarijih parkova nosi njegovo ime. Park Nikole Hosta nastao je u 19. stoljeću kao botanički vrt uz vilu Androch u vlasništvu Nadvojvode Josipa. Park je sa svojim skulpturama, fontanama i egzotičnim biljkama iz različitih dijelova svijeta, postigao izgled engleskih vrtova. U vili Androch danas je smješten Državni arhiv.

[Izvor i više informacija](#)

22. Riječka industrijska revolucija

Tijekom druge polovine 19. stoljeća u gradu su postojala 22 brodogradilišta. Jedrenjaci duge plovidbe pristajali su od Rječine do Kantride, a na prostoru slobodne luke izgrađene su tvornice papira, duhana, konopa, kože, sidara, tjestenine, jedara. U tom razdoblju najznačajniji je urbanistički plan grada i luke Rijeka, onaj Josefa Bainvillea iz 1843., nakon čega slijedi strelovit razvoj luke koja je za Ugarsku jedini izlaz na more, te je u svrhu povezivanja Rijeke sa zaleđem 1873. izgrađena željeznička pruga Budimpešta – Zagreb – Rijeka.

[Izvor i više informacija](#)

23. Riječki karneval i noble ballovi

Riječki karneval danas je jedan od najvećih na svijetu, a njegova višestoljetna povijest zadire čak u srednji vijek. Bogatstvo mesopusnih i zvončarskih običaja živi u folkloru predgrađa, dok su gradski maskirni običaji nastojali slobodno kritizirati vlast. Stoga ne čudi pokušaj Gradskog vijeća iz 1449. da zabrani karneval: „svatko tko maskom prekriva lice, odnosno ičim što osobu čini neprepoznatljivom, bit će kažnjen odsijecanjem ruke, visokom globom i teškim zatvorom“. Od toga su bili izuzeti gosti noble ballova koji su se priređivali u nekadašnjem riječkom Kaštelu kod carskog kapetana. Na ovom elitnom balu dame su imale privilegiju prve pristupati muškarcu. Tijekom 19. stoljeća 5. godišnje doba doživljava procvat. Postaje sve bogatiji i raskošniji, prati ga i svečanost pod nazivom „Praznik cvijeća“, a posjećuju ga ugledne ličnosti iz inozemstva. Koncept koji poznajemo danas, skovan je 1980-ih godina.

[Izvor i više informacija](#)